

Datum för justering: 2024-03-19
Datum för anslag: 2024-03-20

Anton Fendert (MP)
Kristoffer Tamsons (M)

§ 72

Yttrande över motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet

TN 2023-1286

Sammanfattning

Motionen föreslår, mot bakgrund av Arlanda flygplats tillgänglighet och attraktivitet, att regionstyrelsen uppdras verka för att E4:an breddas mellan Arlanda och Upplands Väsby samt lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet. I motionen föreslås vidare att trafiknämnden uppdras verka för samt inleda förhandlingar i syfte att tillse så att stationsavgiften vid Arlanda flygplats avskaffas samt verka för att inleda förhandlingar i syfte att åstadkomma en förlängning av Roslagsbanan till Arlanda och lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet.

Beslutsunderlag

1. Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet, inkommen till trafiknämnden 2023-12-18.

Yrkanden

1. Ordförande Anton Fendert (MP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut.
2. 2:e vice ordförande Kristoffer Tamsons (M), Karl Henriksson (KD) och Daniel Adborn (L) yrkar bifall till Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas förslag till beslut (bilaga 23), som Samuel Stephan (SD) meddelar att Sverigedemokraterna ansluter sig till.

Beslutsgång

Ordförande Anton Fendert (MP) ställer proposition på yrkandena och finner att trafiknämnden beslutar enligt förvaltningens förslag till beslut.

Beslut

Trafiknämnden beslutar följande.

1. Föreliggande förslag till yttrande godkänns och översänds till regionstyrelsens förvaltning.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation

Kristoffer Tamsons (M) meddelar att Moderaterna reserverar sig mot beslutet.

Karl Henriksson (KD) meddelar att Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet.

Daniel Adborn (L) meddelar att Liberalerna reserverar sig mot beslutet.

Samuel Stephan (SD) meddelar att Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet.

Skickas till

Regionledningskontoret.

Yttrande över motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet

En breddning utav E4:an mellan Arlanda och Upplands Väsby utreddes under ledning av Trafikverket 2017 och fram till 2022 drev myndigheten ett framtagande av vägplan för breddning av sträckan. Detta har avbrutits av Trafikverket eftersom objektet inte fick någon finansiering i nationell plan.

I fastställelsebeslut för nationell plan 2022–2033 skriver regeringen att Trafikverket ska fortsätta att utreda ett antal stråk med målsättningen att dessa ska vara så pass utredda att de kan övervägas i nästa planeringsomgång och planrevidering. En sådan prioriterad utredning är ”kapacitet för landtransporter till Arlanda”.

I december år 2023 tillsatte regeringen en särskild samordnare för att stärka Arlanda flygplats konkurrenskraft (Dir. 2023:178 Stärkt konkurrenskraft för Arlanda flygplats). I direktiven står bland annat att samordnaren ska analysera brister i spår- och väginfrastrukturen och transporter till och från Arlanda flygplats, föreslå och rangordna samhällsekonomiskt effektiva och långsiktigt hållbara åtgärder för att hantera identifierade brister, föreslå trafiklösningar för att uppnå ökad intermodalitet och ett ökat kollektivtrafikresande till och från Arlanda flygplats.

Detta är bara några exempel på utredningar gällande Arlanda. Trots detta har ingen utveckling skett.

Urspårningen på Arlandabanan i maj 2023 satte helt stopp för all tågtrafik på Arlandabanan initialt och med begränsad kapacitet in på hösten. Detta visar på sårbarheten i systemet och behovet av redundans i trafiksystemet runt Arlanda. Tågtrafiken omdirigerades helt eller delvis via Märsta station under perioden då Arlandabanan återställdes. Under perioden blev behovet av en upprustning och utbyggnad av Märsta station tydlig, bland annat för att säkra kollektivtrafikförsörjningen till flygplatsområdet genom förbättrad redundans.

Arlanda-Märsta är dessutom utpekad som en av regionens stadskärnor med stora utvecklingsbehov. Kollektivtrafiken behöver utvecklas både inom och till Arlanda-Märsta för att Arlandaregionen ska få en högre kollektivtrafikandel och för att uppnå målen och ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Region Stockholm bör i regionens infrastrukturprioriteringar lyfta fram utvecklingen av Märsta station i rollen som remissinstans i statlig infrastrukturplanering, med målet att en utveckling av Märsta station kan ingå i Trafikverkets nationella plan för transportinfrastruktur.

Breddningen av E4:an har varit på tapeten länge och frågan om Arlandas attraktivitet har utretts flertalet gånger, trots detta har ingenting hänt. Med anledning av detta önskar trafiknämnden uttala att den ställer sig bakom motionens intentioner och att det är av stor vikt att Region Stockholm själv verkar för Arlandas attraktivitet.

Med anledning av ovan föreslås trafiknämnden besluta:

Att föreliggande yttrande utgör trafiknämndens yttrande till regionstyrelsen över remiss - motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-02-23

Ärende
TN 2023-1286

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Handläggare
Jens Plambeck
08-123 316 51
jens.plambeck@regionstockholm.se

Trafiknämnden
2024-03-19, punkt 19

Förslag till yttrande över motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet

Ärendebeskrivning

Motionen föreslår, mot bakgrund av Arlanda flygplats tillgänglighet och attraktivitet, att regionstyrelsen uppdras verka för att E4:an breddas mellan Arlanda och Upplands Väsby samt lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet. I motionen föreslås vidare att trafiknämnden uppdras verka för samt inleda förhandlingar i syfte att tillse så att stationsavgiften vid Arlanda flygplats avskaffas samt verka för att inleda förhandlingar i syfte att åstadkomma en förlängning av Roslagsbanan till Arlanda och lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande samt motion 2023:42 av Kristoffer Tamsons (M) om Arlandas attraktivitet, inkommen till trafiknämnden 2023-12-18.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta följande:

- 1 Föreliggande förslag till yttrande godkänns och översänds till regionstyrelsens förvaltning.

Förslag och motivering

Trafikförvaltningens svar och överväganden redovisas nedan.

Arlanda flygplats är av stor betydelse för Stockholmsregionens internationella tillgänglighet. Flygplatsens funktion påverkas starkt av möjligheterna för resenärer och anställda vid flygplatsen att ta sig till och från denna.

Pågående regeringsuppdrag

I december år 2023 tillsatte regeringen en särskild samordnare för att stärka Arlandas konkurrenskraft (Dir. 2023:178 Stärkt konkurrenskraft för Arlanda flygplats).

Trafikförvaltningen kan konstatera att samordnarens uppdrag innefattar de frågeställningar som lyfts i motionen 2023:42 om Arlandas attraktivitet och att samordnaren enligt direktivet ska ha samråd med Region Stockholm. Ytterligare initiativ till förhandlingar från trafikförvaltningens sida som föreslås i motionen om avskaffande av stationsavgift samt utbyggnad av Roslagsbanan bedöms därmed inte vara nödvändiga i nuläget.

Syftet med samordnarens uppdrag är att ta fram underlag som kan bidra till att öka kapaciteten i infrastrukturen och förbättra tillgängligheten till och från Arlanda flygplats för att på så sätt stärka flygplatsens konkurrenskraft och bidra till att den utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt. Samordnaren ska därutöver bedöma om ett genomförande av infrastrukturinvesteringarna skapar förutsättningar för ökat bostadsbyggande.

De förslag som redovisas ska enligt direktivet kunna övervägas vid regeringens beslut om nationell plan för transportinfrastruktur 2026–2037 samt av berörda regioner i arbetet med länstransportplaner.

Enligt direktivet ska samordnaren också ha dialog med bland annat berörda regioner.

I det följande redovisas ytterligare överväganden av relevans för de tre förslag som lyfts i motionen.

Kapacitetssituationen på E4

Redan idag råder trängsel i högtrafik på E4:an, vilket ger ökade restider och restidsosäkerhet. Denna situation bedöms förvärras över tid med befolkningstillväxt i regionen, ökad flygtrafik på Arlanda samt de omfattande bebyggelseplanerna i regionkärnan Arlanda-Märsta.

Trafikförvaltningens bedömning är att de i motionen efterfrågade investeringarna i ökad kapacitet på E4 riskerar att minska kollektivtrafikens konkurrenskraft och därigenom försvåra möjligheterna att nå flera mål i den regionala utvecklingsplanen RUFS 2050 och i det regionala trafikförsörjningsprogrammet för Stockholms län. Det gäller bland annat mål i RUFS om en tillgänglig region och om en resurseffektiv region utan klimatpåverkande utsläpp samt delmål i RUFS med motsvarande indikatorer i trafikförsörjningsprogrammet om kollektivtrafikens marknadsandel och om att kollektivtrafikens restid mellan regionala stadskärnor och Arlanda flygplats ska vara konkurrenskraftig med bilens restid.

Stationsavgiften

Trafikförvaltningen ser positivt på att konsekvenserna av stationsavgiften uppmärksammas. Avgiften tvingar fram resebeteenden som inte är samhällsekonomiskt lönsamma och är ett betydande hinder för ökad kollektivtrafikandel för resor till och från Arlanda flygplats, vilket är problematiskt då andelen kollektivtrafikresande behöver öka för att Arlanda skall kunna växa enligt Swedavias prognoser.

Stationsavgiften innebär att människor väljer att resa med bil eller att göra tidsödande omvägar med kollektivtrafik för att ta sig till Arlanda och leder därmed till ett underutnyttjande av redan existerande järnvägsinfrastruktur. Avgiften fungerar begränsande för flygplatsens upptagningsområde och försämrar därigenom Arlandas utvecklingsmöjligheter. För att stärka tillgängligheten för persontransporter till Arlanda genom ett attraktivt trafikupplägg bestående av pendel- och regionaltåg och fjärrtåg krävs att stationsavgiften avskaffas.

Stationsavgiften innebär också som tidigare nämnts en överflyttning av resande från kollektivtrafik till biltrafik och därmed till ökad trängsel på vägnätet och sämre tillgänglighet till riksintresset Arlanda.

Av ovan redovisade skäl instämmer trafikförvaltningen i behovet att verka för stationsavgiftens avskaffande.

Dock bör det understrykas att en sådan förhandling inte är en uppgift för trafikförvaltningen, utan för staten, som är part i avtalet med A-Train.

Det är avgörande att kostnaden för stationsavgiftens avskaffande inte debiteras regionen, utan kostnaden för järnvägsanslutningen till flygplatsen bör vara en statlig kostnad, enligt samma princip som gäller för järnvägsanslutningen till Kastrup från Skåne och övriga södra Sverige.

Roslagsbanan

Trafikförvaltningen gjorde år 2018 en beräkning där det konstaterades att de stationsavgifter som beräknas betalas in till A-Train tills dess att avtalet löper ut år 2050, ungefärligt motsvarar kostnaden för att bygga ut Roslagsbanan till Arlanda. Därutöver skulle en utbyggnad av Roslagsbanan till Arlanda innebära nyttor i form av bättre resmöjligheter mellan Arlanda och Nordostsektorn samt minskad sårbarhet i transportsystemet.

Behov av bättre resmöjligheter från Nordostsektorn till Arlanda har lyfts i samband med arbetet med Kollektivtrafikplan 2050, där en förlängning av Roslagsbanan anges som en inriktning för en lösning på restidsbristerna mellan nordostsektorn och Arlanda att arbeta vidare med.

Behovet av en utbyggd Roslagsbana behöver samtidigt vägas mot andra angelägna behov av utbyggnaden av regionens transportsystem.

Finansiering

För att finansiera ett avskaffande av stationsavgiften, ett ökat kollektivtrafikutbud samt en förbättrad transportinfrastruktur krävs att det

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-02-08

Ärende
TN 2023-1286

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

finns en finansieringsvilja och möjlighet hos berörda parter att bidra till finansieringen. Tänkbara medel är trängselavgifter, parkeringsavgifter, nationell plan, länstransportplan, regionens investeringsplan samt kommunala medel. Nuvarande finansiella läge kan betyda att detta är en utmaning. Det kräver också en lösning där det offentliga kan göra nödvändiga investeringar i Arlandabanan, även innan avtalet mellan staten och A-Train löper ut år 2050.

Ekonomiska konsekvenser

Förslag till beslut innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Riskbedömning

Förslag till beslut innebär inga väsentliga risker.

Säkerhetskonskvenser

Förslag till beslut innebär inga/oförändrade säkerhetskonskvenser.

Konskvenser för miljön

Förslag till beslut innebär inga miljökonsekvenser.

Sociala konskvenser

Förslag till beslut innebär inga sociala konskvenser.

Expedieras till

Regionledningskontoret.

David Lagneholm
Förvaltningschef

Jens Plambeck
Chef strategisk utveckling

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-02-08

Ärende
TN 2023-1286

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

MOTION
2023-12-12

RS 2023-1012
Motion 2023:42

Motion av Kristoffer Tamsons om Arlandas attraktivitet

Arlanda flygplats, dess tillgänglighet och attraktivitet, är viktig av flera skäl. Det handlar om internationell tillgänglighet, hållbar utveckling, förutsättningarna för Sveriges näringsliv och, framför allt, stockholmarnas möjligheter att förverkliga sina drömmar och mål.

En utveckling av Arlanda som flygplats krävs. Det är dock inte det enda som krävs för att säkra Arlandas tillgänglighet och utveckling.

Den omkringliggande infrastrukturen runt Arlanda flygplats är olyckligt nog inte anpassad för vare sig resenärer eller godstrafik, trots att det är för dessa flygplatsen finns och verkar. Tågresenärernas stationsavgift är en straffavgift på hållbart resande och sårbarheten på E4:an ett hinder för Stockholmsregionens utveckling.

Arlandas funktionalitet påverkar inte bara hur norrlänningens semester sker utan också människors möjligheter att arbeta i Stockholm samt företags möjligheter att verka i regionen. Bara Arlanda Airport City skapar förutsättningar för ca 25 000 arbetstillfällen, något som beräknas öka till 50 000 direkta arbetstillfällen 2030.

Antalet flygförbindelser till och från Arlanda har minskat mer än jämförbara regioner i Europa. Mellan 2018 och 2023 minskade Stockholmsregionens tillgänglighet till och från övriga världen med 25 procent. Detta får konsekvenser som måste tas på allvar.

För en familj med två barn i åldrarna 18 och 21 kostar det 620 kr att resa från Stockholm till Arlanda med Arlanda Express. Alternativet att resa med pendel 40 till Arlanda finns. Denna biljett kostar, som mest, 39 kr. Problemet är dock att resan från tågplattformen till terminalen kostar en SL-resenär 130 kr. Det är billigare att ta en taxi till flygplatsen än att resa kollektivt. För motsvarande familj i Malmö kostar det 432 kronor för resa till Kastrup.

Föga förvånande sker endast 50 procent av passagerarresorna till och från Arlanda flygplats med tåg. Om vi ska uppnå 60 procent 2030 måste det finnas en tydlig politisk vilja.

Trafikförvaltningen
Strategisk utveckling

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2024-02-08

Ärende
TN 2023-1286

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Motion 2023:42

Fel! Hittar inte referenskölla.

Region Stockholm bör verka och möjliggöra för fler personer att resa kollektivt till och från flygplatsen. Samtidigt behöver E4:an förbi Stockholm och Arlanda en bättre redundans. E4 är den enda vägförbindelsen till Arlanda. Vid olycka eller om vägen av annan anledning måste spärras av stryps vägförbindelserna helt till flygplatsen.

Trängsel och köbildning är inte ovanligt. Olyckor orsakar omfattande trafikproblem. Sträckan av central betydelse för regionens godstransporter. Störningar som sker är problematiskt för såväl flygresenärer som arbetspendlare, men även för utvecklingen av bostäder och arbetsplatser i hela norra Stockholm.

Arlanda flygplats måste fortsatt finnas på världskartan. Det gör den bara om politiken möjliggör för människor och företag att nyttja den på ett effektivt sätt. Den dysfunktionella infrastrukturen missgynnar primärt de som bor, arbetar och lever i Stockholmsområdet, men i förlängningen även hela Sverige.

Med anledning av ovanstående föreslår vi regionfullmäktige besluta:

Regionstyrelsen uppdras verka för att E4:an breddas mellan Arlanda och Upplands Väsby samt lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet,

Trafiknämnden uppdras verka för samt inleda förhandlingar i syfte att tillse så att stationsavgiften vid Arlanda flygplats avskaffas samt,

Trafiknämnden uppdras att verka för samt inleda förhandlingar i syfte att åstadkomma en förlängning av Roslagsbanan till Arlanda samt lyfter detta som ett prioriterat objekt i arbetet med infrastrukturen i länet.

Kristoffer Tamsons
Moderaterna